

Guide til foreninger

OpenDenmark

**Få nye og
flere tilfredse
medlemmer ved brug
af åbent indhold og
åbne licenser.**

Velkommen

Enhver forening har et behov for at kunne skabe, samle, formidle og dele viden mellem medlemmer og interesserede. Behovet bundet i foreningens formål, og med mindre foreningens formål er at være hemmelig og lukket for nye medlemmer, kan det være en god ide at åbne sig op for andre.

Mange foreninger er kraftcentre for viden og mennesker, for vi mødes jo om en fælles interesse. Derfor rummer foreninger mange gange en stor viden, ligesom den er med til at skabe en stor viden.

Måske I selv er stødt på disse spørgsmål?

- Hvordan håndterer vi denne viden?
- Hvordan gør vi den tilgængelig for medlemmer og andre interesserede?
- Hvad må vores medlemmer med foreningens viden og materialer?
- Hvordan kan vi bruge vores viden til at styrke vores formål og forening?

Foreningen kan også også nogle gange have brug for indhold udefra. Det kan være alt lige fra en hjemmeside, hvor en open-source løsning kan være en perfekt løsning, der samtidig sparer foreningen for tusindvis af kroner og samtidig sikrer, at de har en større mulighed for at få hjælp og vejledning fra forskellige personer eller leverandører. Det kan også være i form af viden og indhold, som foreningen kan bruge i sin kommunikation, og hvor bearbejdningen af et åbent indhold kan berige foreningen og dens medlemmer.

Der er derfor både perspektiver i at betragte åbenhed i forhold til foreningens virke udadtil og i forhold til dens virke indadtil.

Det er primært disse to forhold,

som du kan læse om her. Samtidig kan du møde nogle foreninger og læse om deres erfaringer omkring det at anvende åbne licenser som et redskab til at opnå en mere aktiv rolle og formidling overfor deres brugere.

Så velkommen til og rigtig god fornøjelse.

Med venlig hilsen
OpenDenmark

Guiden er en lille del af de materialer og den rådgivning OpenDenmark tilbyder foreninger, grupper og organisationer. Læs mere på www.opendenmark.dk/forening

Denne guide er skrevet af foreningen OpenDenmark.

Guiden er udgivet under den åbne licens cc:by
Det betyder at denne guide må kopieres, gengives, deles,
klippes til, redigeres, indtales, oversættes eller hvad søren
du ellers kunne finde på. Eneste betingelse er blot at når
man viser eller bruger noget af denne guides indhold, så
er du også forpligtet til at kreditere ophavet korrekt.
I praksis vil det kunne gøres ved at skrive følgende

“Guide til foreninger cc:by OpenDenmark,
www.opendenmark.dk/forening”

Så uanset hvad vores guide bliver brugt til, er brugeren
forpligtet til at sørge for at foreningen OpenDenmark
bliver nævnt sammen med indholdet.

Åben - hvad vil det sige?

Du kommer til at møde ordet åben mange gange i denne guide, så derfor kan det være en god ide at beskrive hvad åben betyder i denne kontekst.

Vi kender ordet åben som i modsætning til lukket.

Når vi taler om ophavsret, så er det netop en beskyttelse af det indhold, man har lavet. At det er lukket af for andre at bruge det indhold, du har lavet. Du ejer det, og som følge deraf er det dig, der råder over værket. Med mindre du foretager dig noget aktivt, er indholdet lukket af for at andre må gøre nogen brug af det.

I det lys bliver åbent, så det modsatte.

Et indhold kan blive åbnet af den, der ejer ophavsretten til det. For ophavsmanden har nemlig ret til

at råde over sit indhold, og kan derfor også bestemme om det må bruges af andre eller ej. Når man giver tilladelse til at andre må bruge indhold, kan man også sige at der er åbnet op for at indholdet må bruges.

Starten på Creative Commons

Når man giver tilladelse til at andre må bruge ens indhold, kan man også sige at indholdet er åbnet.

Det kan være bøvlet og give anledning til en masse rigtig trælse misforståelser at skulle beskrive en tilladelse, som skal gælde for, hvordan andre må bruge ens indhold. Det er sådan noget jurister er eksperter i, og allerede i 2001 var der en række jurister i USA, der satte sig ned og lavede en række super simple, men samtidig juridisk tydelige tilladelser. De stiftede foreningen

Creative Commons, og lavede ved hjælp af fire enkle betingelser, nogle tilladelser som alle og enhver frit kunne markere sit indhold under. På den måde lavede de nogle spilleregler, som den dag i dag er det ubetinget mest anvendte værktøj til at markere hvad andre må og ikke må med ens indhold. Faktisk vil man i dag finde over 2 milliarder film, billeder, bøger, rapporter, lydklip, udsendelser, podcasts, sange og tekster markeret med disse Creative Commons mærker eller licenser, som man også kalder dem.

Så når vi snakker om åbent indhold eller åbne licenser, så vil det i langt de fleste tilfælde også handle om licenserne som Creative Commons har udviklet.

Denne guide er for eksempel udgivet under den Creative Com-

mons licens, der blot kræver, at vi bliver krediteret, altså nævnt, som den eneste betingelse for at du må bruge guiden. Licensen kaldes også for cc:by og by er jo det engelske ord for af, så på en måde er navnet for licensen logisk nok, at den åbne licens er beskrevet af Creative Commons og den kræver at brugere krediterer, hvem materialet er lavet af.

Kort og godt

Så ordet åbent handler altså om måder, vi giver andre lov til at omgås vores materialer. Hvis vi ikke giver andre lov til noget, så er vores materialer lukket og beskyttet. Så for at noget bliver åbent, kræver det altså, at den der ejer et materiale, bestemmer sig for aktivt at gøre noget - til glæde for andre og til glæde for vedkommende selv.

OpenDenmark anbefaler

OpenDenmark er en åben forening for alle, der vil støtte og deltage i åbne initiativer. Guiden her er gratis, men hvis man vil støtte foreningens arbejde, anbefaler vi, at man melder sig ind i foreningen.

OpenDenmark tilbyder rådgivning og vejledning samt mange andre opgaver, der alle har til formål at sikre flest mulig en viden om hvad åbne initiativer kan bruges til. Rådgivning og best-practice omkring foreninger og organisationer er ét af OpenDenmarks syv primære indsatsområder.

Du finder muligheden for at tilmelde sig foreningen, både som privatperson og som forening på www.opendenmark.dk, og dermed slut på reklamen for os selv i denne omgang.

Viden ind i foreningen

Når jeres forening har et behov for at få adgang til viden, eller har behov for at skabe nogle rammer, hvor viden skabes i fællesskaber, er der et flow af viden, der går ind i foreningen. Det kan være, at I mangler nogle billeder til jeres næste folder om synstabe eller en fælles friluftstur. Det kan være, at I har medlemmer, som producerer en viden, som I gerne vil indgå aftale med medlemmerne om at kunne bruge i jeres materialer og så videre.

I begge tilfælde står I som forening med den udfordring, at I ønsker adgang til viden som ikke er jeres egen.

Her er jeres situation ganske enkel. I har ganske enkelt brug for at sørge for at det indhold, I finder også er indhold, som I kan få lov til at bruge.

Det er relativt nemt at få lov af det aktive medlem hvis materiale, man gerne vil bruge. Det ordnes som regel via en mail eller en snak, hvor man blot spørger om materialet må bruges der og der. Men hvad så hvis I senere får behov for at bruge det andre steder? Hvilken aftale har I så at falde tilbage på?

Vores anbefaling vil være at gå efter en aftale, som er beskrevet med en Creative Commons licens, sådan at begge parter har en juridisk klar model for hvad I aftaler. Hvilke betingelser og dermed hvilken Creative Commons licens, I så aftaler, er helt op til jer. Nogle vilkår vil selvfølgelig være mere optimale end andre, men det vil vi udbyde i et senere afsnit.

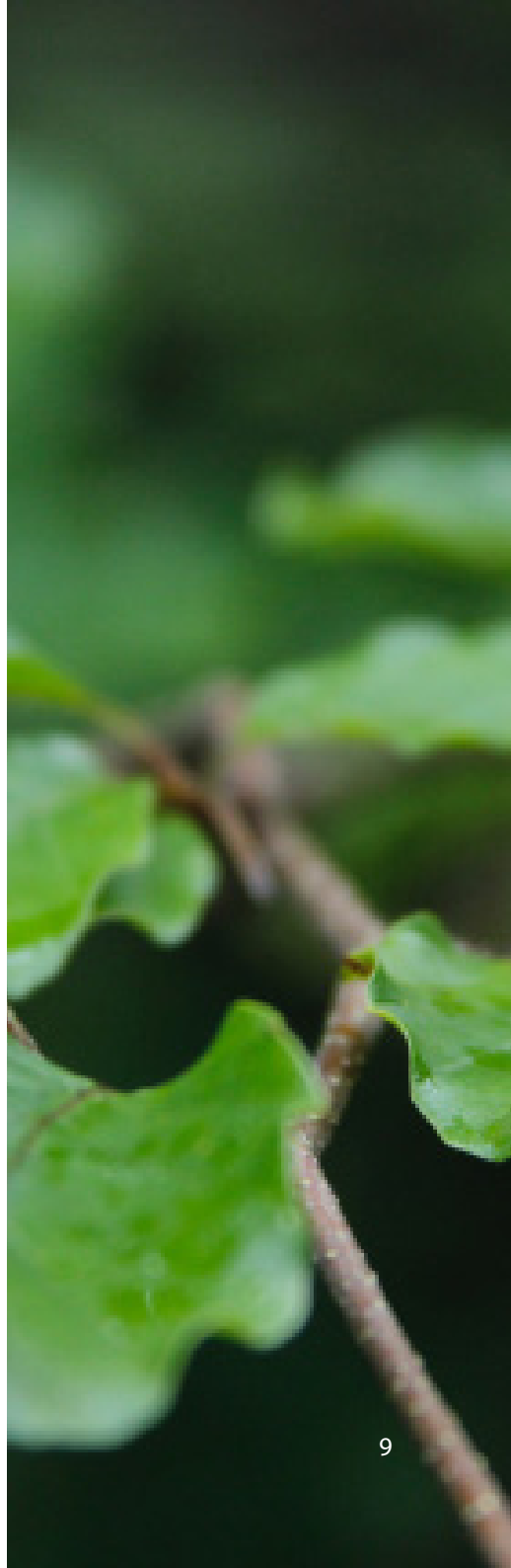

Få en god start med åbne licenser

Det er straks lidt anderledes, når det handler om at få indhold og viden ind i foreningen fra kilder, som man ikke er personligt i kontakt med. Her skal I gå efter indhold, der benytter åbne licenser, sådan at I har en helt tydelig aftale at læne jer op af.

Inden I går på jagt efter åbent indhold, vil det også være en fordel for jer, at have vurderet hvilke licenser, der giver de tilladelser, som I har behov for.

Er I i tvivl kan I altid kontakte OpenDenmark, for at drøfte hvilke licenser I kan bruge og hvilke licenser, der ikke vil kunne være hensigtsmæssige for jer at inddrage i jeres egne materialer.

Viden ud fra foreningen

Når jeres forening vil ud i verden med sit budskab er sociale medier, hjemmesider, medlemsblade, tryksager, artikler, pressemeddelelser og nyhedsbreve ofte de værktøjer man benytter.

Hvis I ikke bruger tid på at markere jeres materialer må eksempelvis en Creative Commons licens, vil materialet automatisk være beskyttet af ophavsret, og det betyder at indholdet jo heller ikke umiddelbart kan bruges af dem, der modtager indholdet.

Markerer I derimod jeres materialer med en åben licens, har I givet

andre tilladelse til at gøre noget med jeres indhold. I har bragt indholdet i spil.

Så spørgsmålet er hvordan vi kan gøre indholdet åbent, sådan at jeres forenings materialer også kan blive anvendt i retninger og af personer, som I ikke direkte er i kontakt med. Og hvilken licens passer bedst til de ønsker og hensyn i har.

Det vil I altid kunne få råd og vejledning om, hvis I kontakter OpenDenmark.

Case:
**Vigtig viden finder vej med
åbne licenser**
**- Kvinderettighedsorganisationen
Danner**

“Vi er ultimativt interesserede i at voldsudsatte kvinder og børn verden over får den bedst mulige hjælp, og vi kan umuligt selv løfte hele denne opgave. Derfor er det en fordel at andre kan bruge vores manual til at uddanne personale der arbejder indenfor dette felt. Den åbne licens sikrer samtidigt, at vores navn bæres med i de sammenhænge, hvor manualen måtte blive brugt, hvilket udbreder kendskabet til vores organisation.

Vi kommer til, også fremover, at benytte os af åbne licenser, fordi vi på den måde både kan maksimere udbyttet og udbredningen af vores arbejde, men samtidigt kan undgå plagiering og udnyttelse af den store indsats der ligger bag vores udgivelser.”

Anne Zachø Møller, Danner

Organisationen Danner har i flere af deres udgivelser valgt at bruge en Creative Commons licens til deres værker.

Organisationen Danner udgav eksempelvis en træningsmanual, som de ønskede skulle kunne nå ud til alle interesserede. De har nu udgivet manualen under en åben licens, som sikrer at de altid skal være krediteret, når hele eller dele af manualen vises, og den licens, de har valgt har samtidig de to betingelser, at manualen ikke må bruges kommercielt og at afledte materialer, fx oversættelser også er forpligtet til at dele på

samme vilkår.

I licens-sprog ser det sådan ud. De valgte at udgive deres rapport under Creative Commons licensen cc:by-nc-sa. Denne licens sikrer at brugere over hele verden må downloade og dele rapporten, men at Danner altid skal krediteres med navn og den valgte licens (by-betingelsen) men samtidig beskytter licensen deres rapport mod at den sælges eller anvendes kommercielt på andre måder (nc-betingelsen), samt at en bearbejdnings, eksempelvis oversættelser, uddrag eller indtalte versioner, også

er forpligtet til at blive udgivet under de samme betingelser. (sa-betingelsen)

Til gengæld betyder det, at alle, der nu henter manualen, har mulighed for at hente den og have den liggende på deres computer så længe de vil, man må sende filen videre til kolleger eller venner, som de mener også måtte have interesse i manualen, udgive den på deres egen hjemmeside, eller dele den via de sociale platforme man bruger, og alle der støder på rapporten har i øvrigt de samme muligheder.

Dermed har organisationen

opnået en sikker distribution som giver brugerne en tydelig juridisk aftale, som de kan forholde sig til og som langt de fleste vil finde tilstrækkelig til deres behov.

Se deres udgivelser på:

<https://danner.dk/udgivelser/vaer-ktoejer-til-fagfolk>

**Case:
Gode erfaringer
- Enhedslisten**

“Der er flere grunde til, at vi vælger at bruge indhold under åbne licenser. For det første sparer det vores forening for penge. For det andet oplever vi flere gange at netop det åbne indhold kan være den bedste kilde i nogle situationer, og endelig så er det i tråd med vores politik om, at vi gerne vil dele vores viden med andre.

Vi prøver også at vejlede vores lokalafdelinger, fagmøder og udvalg i organisationen til at bruge åbent indhold

Åbent indhold bliver nogle gange også kaldt for gratis indhold. Det synes jeg ikke er det bedste ord at bruge om indholdet, for det er jo ikke gratis. Man skal jo sørge for at kreditere ophavsmanden og dermed fungerer aftalen om åbent indhold jo fint, på den måde at man giver noget igen.”

Simon Halsted, redaktør for Enhedslistens medlemsblad “Rød+Grøn”

ENHEDSLISTEN

Veje til bedre indhold

Partiet Enhedslisten har igennem længere tid anvendt billeder under åbne licenser, i deres medlemsblad Rød Grøn. Som læser møder man altid en fin lille kreditering sammen med billedet, sådan at man altid kan se hvor det bragte billede kommer fra.

Enhedslisten bruger et bredt mix af billeder: egne billeder, unsplash.com, flickr.com og billeder fra en betalt fototjeneste, istockphoto.com

Det betyder at Enhedslisten på denne måde både bruger indhold, som de selv har rettighederne til, fx i forbindelse med at de selv tager billederne samtidig med at de dækker en begivenhed eller laver et interview, mens at de andre gange går ud og henter indhold ind i foreningens materiale, som er frit tilgængeligt.

Ikke alt hvad vi skriver om har brug for et konkret dækbillede, men har måske mere behov for at lave et tematisk anslag.

Åbne fordele

- Gør det nemmere at dele indhold til medlemmer
- Gør det nemmere for medlemmer at dele deres interesser indbyrdes
- Gør det nemmere for medlemmer at dele deres interesse ud til andre
- Jo mere spredning af troværdig information, jo flere steder ses foreningen som en troværdig afsender
- Jo bedre indhold, jo bedre indtryk får man af foreningen
- Foreningens viden bliver til gavn for samfundet
- Åbne licenser er en invitation til andre om at bringe foreningens viden og formål i spil i nye former og rammer
- Åbent indhold kan spare jer for penge
- Åbent indhold kan oversættes
- Åbne licenser gør det nemt at samarbejde
- Jeres indhold kan blive delt og brugt på andre platforme
- Åbent indhold er gratis reklame
- Åbent indhold er at støtte sine fans

**Få rådgivning af
OpenDenmark**

Professionel rådgivning

Har I spørgsmål eller brug for hjælp, kan I altid kontakte OpenDenmark.

Vores formål er at støtte og styrke foreninger i at bruge åbne muligheder, og en naturlig del af vores arbejde ligger i at rådgive netop foreninger i de forhold, som du har læst om i denne folder. Faktisk er der ikke noget, der gør os gladere, end når vi har hjulpet fx en forening.

Jeres forenings behov for rådgivning kan være enkel for nogle foreninger, og dermed være et gratis tilbud, mens andre foreninger kan have glæde af en mere robust dokumentation og præsentation til et eller flere bestyrelsesmøder og arbejdsgruppemøder, hvor det kan komme på tale at aftale en form for betaling eller at foreningen bliver medlem af OpenDenmark for at kunne retfærdiggøre behovet for hjælp og rådgivning. I kan altid

læse mere om medlemskab og rådgivning, samt finde denne og andre foldere på

www.OpenDenmark.dk

Kontakt til OpenDenmark

Inden I tager kontakt til OpenDenmark kan I forberede jer til mødet ved at tænke over følgende spørgsmål, som kan være gode til at pejle os ind på hvor jeres behov ligger

- Har vi brug for indhold og viden som input til vores forening (fx hvis I ønsker billeder, film, tekster eller andre medier, som I kan bruge til at komme ud med jeres budskab).
- Har vi brug for at få råd og vejledning til at dele vores indhold mere aktivt.
- Har vi brug for råd og vejledning omkring at mixe vores og andres indhold, og stadig gøre det aktivt med åbne licenser.
- Har vi brug for råd og vejledning til at sikre at vi får de rette leverandører og de rette rettigheder på plads i forbindelse med en udbudsopgave.
- Har vi brug for råd og vejledning til at finde og bruge åbne data, som et redskab i foreningens virke.

A photograph showing a crowd of people from a low angle, with many hands raised in the air. The background is filled with bright, out-of-focus green and yellow foliage, suggesting an outdoor event or festival. The lighting is warm and natural.

**Hvilke licenser passer til
jeres forening?**

Find jeres behov

Når I skal have indhold ind i foreningen, som I vil bearbejde og bruge i jeres arbejde, skal I sørge for at vælge det indhold, der har de tilladelser som matcher jeres behov.

Hvis I eksempelvis vil sælge et materiale, kan I ikke bruge materialer under en ikke-kommerciel licens. På samme måde kan I ikke bearbejde indhold, der ikke må bearbejdes.

Når I har styr på hvilke licenser, der passer jeres behov, er det blot at gå på jagt.

Som udgangspunkt anbefaler vi, at foreninger primært går efter indhold under så åbne betingelser som muligt, og hvis dette ikke dækker foreningens behov, så først dér begynde at gå efter indhold, der sætter nogle betingelser op, som kan være lidt udfordrende.

De mest åbne licenser er cc:by, der blot kræver en kreditering af værk, licens og ophavsmand samt et link til kilden. Materialer under pd og cc0, er materialer, hvor ophavsmandens rettigheder enten er forældet og dermed ikke længere gældende (pd står for public domain og er det engelske udtryk for at et indhold overgår til fælles eller fri ejendom) mens cc0 er en licens, hvor ophavsmanden ønsker at fraskrive sig alle kendte rettigheder, herunder retten til at blive krediteret.

Det er dog stadig god skik at kreditere, og vi vil foreslå at uanset om foreningen bruger public domain- eller cc0-indhold, at man så stadig krediterer sit ophav, sådan at graden af gennemsigtighed også efterlader læseren med en sikkerhed om at materialet er åbent.

Tak fordi du læste med.

Hvad kan åbent indhold helt præcist?

- Åbent indhold kan spare jer for penge
- Åbent indhold kan oversættes
- Åbne licenser gør det nemt at samarbejde
- Jeres indhold kan blive delt og brugt på andre platforme
- Åbent indhold er gratis reklame
- Åbent indhold er at støtte sine fans

Alle billeder brugt i denne folder kommer fra unsplash.com

